

BÖRÖCZ JÓZSEF, EGY ÉLET A SVÁJCI MAGYARSÁG SZOLGÁLATÁBAN

HEIL KRISTÓF MIHÁLY

Az MTA-ELTE Jogtörténeti
Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. HEIL KRISTÓF MIHÁLY

Az MTA-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
TUDOMÁNYOS SEGÉDMUNKATÁRSA

HEILKRISTOF@GMAIL.COM

2021. november 29.

A modernkori magyar történelem nagy kataklizmáit rendre - jellemzően nyugati irányú - kivándorlási hullámok követték. Az életüket és egzisztenciájukat mentő emigránsok jellemzően nem álltak készen az idegen országban való életre: általában a legnagyobb problémát a nyelvtudás hiánya és a szerény anyagi lehetőségek mellett a családtól és a hazától való elszakadás okozta honvágy jelentette.

Nem meglepő tehát, hogy a nyugatra emigrált magyarok többsége mihamarabb kereste az óhazaiak társaságát az új világban. Miután az 1956-os forradalmat követően ugrás-szerűen megnőtt a nyugaton menedéket kérő magyarok száma, nem sok idő telt el,

amikor már - Molnár József szavaival élve¹ - „*alig akadt város a nyugati világban, ahol négy-öt magyar ne hajolt volna össze, hogy megalakítsa a minden magyart összefogó nagy egységszervezetet*”, igaz, ezen próbálkozások többnyire tiszavirág-életűnek bizonyultak, de volt néhány amelyek évtizedekre meghatározták a nyugati magyar emigráció kulturális, szakmai vagy társadalmi életét. E szervezetek általában vagy csak kulturális célokat tűztek maguk elé, vagy a befogadóországban élő emigránsok megsegítésére vállalkoztak.²

Nem volt ez másként Svájcban sem, ahol - 1956 után - a befogadó állam

méreteihez viszonyítva a legtöbb magyar kapott menedéket, így nem meglepő, hogy aktív magyar élet jellemző - mind a mai napig - a svájci magyar diaszpórát. A számos emigráns szervezet közül érdemes kiemelni a Böröcz József és társai által 1958. december 14-én Oltenben alapított Svájci Keresztény Magyar Munkásszövetséget, amelynek nevét a tagság összetételére való hivatkozással 1984-ben Svájci Keresztény Magyar Munkavállalók Szövetségére, Verband Ungarischer Christlicher Arbeitnehmer in der Schweiz-ra (SKMMSZ) módosították. A későbbi elnök feljegyzése szerint: „Az 1956-os magyar menekültek többségének kívánsága volt egy keresztény érdekvédelmi közösség megalakítása, mivel Svájcban szétszóródva éltek, ki-ki ahol munkát kapott.”³ Így nem véletlen, hogy az SKMMSZ legfőbb célja, hogy

érdekvédelmi tevékenységével segítse a menekültek befogadását, ellátását és az idegen környezet helyi viszonyaiban való kezdeti eligazodását. A szövetségbe minden Svájcban élő magyar beléphetett, mivel a szervezet bár nevében viselte a keresztény jelzőt, de tagjai közül nem zárt ki senkit felekezeti meggyőződésből, csupán a „magyarsághoz való tartozás” jelentette a tagság szerveződésének alapját.⁴

Böröcz József 1962-es megválasztásától 2016-os haláláig ötvennégy évig

töltötte be az SKMMSZ elnöki tisztségét, s vezetése alatt a szervezet több ezer magyarnak nyújtott segítséget. Böröcz József 1922-ben született Budapesten, majd Kiskomáromban (ma Zalakomárom) nőtt fel. Kaposváron négy elemi elvégzése után kitanulta a szabó mesterséget. Kalandos körülmények közepette kényszerült emigrációba: 1944-es besorozását követően a Keleti-Kárpátokban megsérült, ahonnan először Bécsbe, majd egy bajorországi amerikai hadifogolytáborba szállították, ahonnan végül megszökött. Nem tért haza, 1947-ben Svájcban telepedett le, és egy szabóműhelyben kapott állást. 1947-től (más források szerint csak 1950-től) önkéntes tagként segítette a svájci keresztény textilipari szakszervezet, a Christlicher Chemie-Textil-Bekleidungs-Papier-Personalverband munkáját, az ott szervezett tapasztalatai alapjaiban határozhatták meg későbbi munkásságát.

Böröcz a Zürichbe költözött szervezet újjászervezését a tagság és az anyagi háttér biztosításával kezdte. A Szövetség belépett a legnagyobb svájci keresztény szakszervezetbe, a Christlichnationale Gewerkschaftsbund der Schweiz-ba (CGN), amely az egyszeri 2000 frankos támogatáson túl szakmai és jogi segítségnyújtást is kínált a magyar tagoknak. A CGN pártfogása és a tagdíjak beszedésének rögzítése teremtették meg a biztos anyagi alapokat, amelyekre építve Böröcz József kiterjedt kapcsolati hálójának és megalkuvást nem tűrő munkamódszereinek köszönhetően százaknak szerezte be a menedékjoghhoz és letelepedéshez szükséges hatósági engedélyeket, ugyancsak százakat juttatott svájci állami szociális segélyhez, lakáshoz, de saját bevallása alapján körülbelül ötven családdegyesítést is

kieszközölt a szövetségi és kantonális hivataloknál, egy tucat rászoruló pedig életre szóló rokkantsági nyugdíjhoz segítette. A Magyar a magyarért akciók keretében mintegy nyolcszáz menekült telepedhetett le az alpesi országban, akiket 1969 és 1998 között osztrák és olasz hadifogolytáborokból mentettek ki Böröczék. A letelepedést követően sem hagyták magukra a menekülteket, akik a kezdeti anyagi nehézségeik enyhítésére hosszú lejáratú kamatmentes kölcsönt kaphattak a szövetségtől. Mind a mai napig aktív résztvevői és szervezői a magyar nemzeti ünnepek helyi megemlékezéseinek. Élénk hagyomány- és kultúraápoló tevékenységet folytattak. Számos könyvkiadást és előadást támogattak.

A szövetség idővel Svájc határain is túllépve segítette a nyugati, majd a Kárpát-medencei magyarságot. Egyik

fő mecénásai voltak a németországi Burg Kastl-i magyar gimnáziumnak, és hosszú évek óta több száz tonna élelmiszer-adományt szállítanak a kárpátjai és rászoruló határon túli közösségeknek.

Böröcz József ugyancsak támogatta, menekítette a magyarországi és az erdélyi kommunista diktatúra üldözöttjeit, köztük például Szócs Géza költő svájci menekültstátuszát is maga intézte.

Böröcz és az SKMMSZ tevékenysége kiemelkedő példája a szolidaritást vállaló, segítséget nyújtó emigrációs szervezeteknek. A 2016-ban elhunyt Böröcz Józsefet áldozatos munkájáért a magyar állam 1992-ben „A Svájcban élő magyarság érdekeinek védelmében, a magyar-svájci kapcsolatok elmélyítésében 43 éven át végzett tevékenységéért” a

Magyar Érdemrend tisztikeresztjével tüntette ki. Majd 1998-ban Magyar Örökség díjat kapott, amelynek átadásán a felvidéki Kossuth-díjas író, Dobos László úgy méltatta, mint akinek „élete nemes lelkével, a mások létéért vívott küzdelemben nőtt naggyá. Életműve azonos rangú minden más, Magyarországiért és a magyarságért tett és végzett nagy cselekedettel [...] Életének lényege az emberszeretet, az emberbecsülés, a gyenge, a bajba jutott, a kiszolgáltatott, védtelen segítése.”⁵

Hivatkozások:

¹ Molnár József az Új Látóhatárnak, az egyik legjelentősebb magyar emigrációs irodalmi és politikai folyóiratának volt a felelős szerkesztője.

² Molnár József: Egy példamutató emigráns szervezet jubileuma. Új Látóhatár 1984. 4. szám 540-545. p.

³ Böröcz, d. n., B. Szabó Péter magángyűjteménye, Zürich.

⁴ B. Szabó Péter, közlése. B. Szabó Péter interjú (2019), készítette a szerző, elérhető a szerző magángyűjteményében.

⁵ Böröcz József életére és az SKMMSZ munkásságára vonatkozó adatok a zürichi Schweizerisches Sozialarchiv Ar 470-es jelzete alatti dokumentumokban találhatóak, melyeket magam rendeztem és katalogizáltam 2017 novembere és 2018 májusa között. Köszönöm B. Szabó Péternek, a szövetség jelenlegi titkárnak, hogy rendelkezésemre bocsátotta a szervezet további dokumentációját, és zürichi otthonában több interjú készítésére is lehetőséget adott.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Ungarische "56er"-Flüchtlinge besteigen einen Zug Richtung Schweiz <https://images.app.goo.gl/ovpvM49Eq4N4ZZrj7>
2021. 11. 25.

2. oldal: Böröcz József <http://www.ungarnmission.ch/>
2021. 11. 25.